

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Факультет № 3

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**ПСИХОДІАГНОСТИКА**»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
053 «Психологія» (психолог ювенальної превенції)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(протокол від 29.08.2023 № 13)

Розробник:

Професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС,
кандидат психологічних наук, доцент Харченко С.В.

Рецензенти:

1. начальник кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету НАНГУ, кандидат психологічних наук, доцент С.О. Ларіонов.
2. доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Доценко В.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6,0 Загальна кількість годин – 180 Кількість тем– 15	05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія» Бакалавр Психолог ювенальної превенції	Навчальний курс №3 Семестр № 5, 6 Вид контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<p>денна форма навчання</p> <p>Лекції – 30 год; Практичні заняття – 50 год; Самостійна робота – 90 год;</p> <p>Індивідуальні завдання: Розробити психодіагностичний опитувальник – 1, семестр № 5; Провести комплексне психодіагностичне обстеження особи та підготувати психологічний діагноз за отриманими результатами – 1, семестр № 6.</p>		<p>Заочна форма навчання (не передбачено)</p>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння здобувачами вищої освіти основним положенням використання та створення сучасного психодіагностичного інструментарію з ціллю обґрунтованого встановлення психологічного діагнозу.

Завдання:

- підготувати висококваліфікованого психолога, інформованого щодо провідних методів постановки психологічного діагнозу, здатного до оцінки особистості та її поведінки в професійній діяльності;
- сформулювати етичні принципи роботи психодіагноста з клієнтом;
- сформулювати знання про сучасний психодіагностичний інструментарій та вміння його використання.

Міждисциплінарні зв'язки: юридична психологія, загальна психологія, вікова психологія, диференціальна психологія, клінічна психологія.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні теоретичні поняття та положення дисципліни;
- предмет, структуру і методи сучасної психодіагностики як наукової

дисципліни,

- знати особливості використання методів, що відносяться до об'єктивного, суб'єктивного та проєктивного підходів,
- знати етапи психологічного процесу, структуру психологічного діагнозу, та причини помилок у діагнозі,
- знати принципи підбору психодіагностичних методів для обстеження,
- знати етичні принципи роботи психодіагноста з клієнтом.

вміти:

- проводити психодіагностичне обстеження;
- обирати адекватний психодіагностичному завданню психодіагностичний інструментарій;
- робити правильний та обґрунтований психодіагностичний висновок (психологічний діагноз) на основі отриманих даних.
- застосовувати одержані знання в практичній діяльності;
- вирішувати психологічні завдання;
- аналізувати психологічно значущі ситуації та факти в професійній діяльності;
- визначати стратегію і тактику своєї поведінки в сучасних умовах;
- використовувати набуті знання з метою виконання професійних обов'язків.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК3.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК4.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК5.	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК7.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК8.	Навички міжособистісної взаємодії,
	ЗК9.	Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності у галузі психології (СК)	СК1.	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
	СК2.	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
	СК3.	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК5.	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
	СК6.	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження
	СК7.	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації
	СК9.	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту
	СК10.	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК11.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК12.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Предмет та історія психодіагностики».

Психодіагностика як наукова дисципліна. Сфери використання психодіагностичного інструментарію: виробництво, освіта, медицина, юриспруденція, наука тощо. Джерела становлення психодіагностики: експериментальна, диференційна, прикладна психологи та тестологія. Предмет і система теоретико-практичних завдань сучасної психодіагностики. Класифікація методів психологічного дослідження та їх застосування в психодіагностиці. Основні особливості психодіагностичних методик. Основні підходи («об'єктивний», «суб'єктивний», «проективний»), що склалися в сучасній психодіагностиці.

Психодіагностика як практична діяльність. Галузь застосування психодіагностики. Психодіагностичні завдання діяльності практичного психолога. Основні вимоги до роботи психодіагноста і до користувачів психодіагностичних методик. Професійно-етичні аспекти психодіагностики. Основний зміст психодіагностичного процесу та його відмінність від психологічного дослідження. Основні етапи психодіагностичного процесу. Психологічний діагноз. Типи психологічного діагнозу. Основні причини суб'єктивних та об'єктивних діагностичних помилок. Індивідуальні якості людини як предмет діагностування.

ТЕМА № 2. «Психометрія. Вимір психічних явищ».

Психометрія як розділ психодіагностики, який розробляє принципи складання і апробації тестів і психодіагностичних методик. Проблема вибору адекватної міри виміру психічної властивості. Основні міри і шкала (одиниці виміру), використовувані в психодіагностиці: номінальна шкала, рангова шкала, пропорційна шкала, шкала інтервалів. Принципи розробки та застосування психодіагностичних методів та тестів: визначення об'єкта виміру, визначення методу виміру, аналіз методу (стандартизація умов експерименту - проведення експерименту, аналіз даних, синтез даних, інтерпретація даних), визначення критеріїв якості методу, складання і стандартизація шкал. Критерії якості методу: об'єктивність методу, валідність методу (конструктна, критеріальна, прогностична), надійність, критерій доцільності, користі.

ТЕМА № 3. «Спостереження, анкета та процес опитування як методи психологічного дослідження та їх використання у психодіагностиці».

Спостереження як метод психологічного дослідження і його використання в психодіагностиці. Вимоги до організації і проведення спостереження. Одиниці та патерни спостереження. Шкали оцінок, що використовуються у схемах спостереження. Схеми спостереження, фіксація даних спостереження. Схеми спостереження за групою. Формування вміння застосовувати метод спостереження щодо діагностичних завдань. Особливості експертних оцінок, як модифікації спостереження. Метод узагальнення незалежних характеристик К.К.Платонова. Модифікація методу узагальнення незалежних характеристик. Сфери застосування експертних оцінок. «Карта дезадаптації молодого співробітника», «Карта спостереження за претендентом на керівну посаду». Експертні оцінки у психодіагностиці.

Анкета як метод психологічного дослідження та обстеження. Види анкет. Вимоги до підготовки і проведення анкетування. Види питань, використовуваних в анкетах: закриті, відкриті, напівзакриті. Ступінь «сугестивності» питань, що використовуються у анкетах. Обрання об'єкту та предмету для складання опитувальника. Визначення основних блоків, що розкривають предмет опитувальника. Формулювання питань до кожного блоку. Правила складання питальника. Складання опитувальника. Складання інструкції. Складання демографічної довідки. Правила оформлення опитувальника. Складання ключа опитувальника. Формування вмінь розробки діагностичного опитувальника. Перевірка здібності кожного питання до диференціації відповідей. Перевірка зрозумілості кожного питання опитувальника та інструкції до нього. Перевірка впливів послідовності питань у опитувальнику. Нормування шкал опитувальника. Перевірка валідності опитувальника шляхом порівняння його результатів з результатами стандартизованих методик. Перевірка валідності опитувальника шляхом порівняння результатів з груповими оцінками особистості. Перевірка об'єктивності методики. Знайомство з шляхами встановлення надійності опитувальника. Формування вмінь встановлювати та оцінювати психометричні характеристики опитувальників.

ТЕМА № 4. «Психодіагностика пізнавальної сфери».

Методи діагностики відчуттів і сприйняття. Особливості діагностики сенсомоторної сфери. Психодіагностика уваги. Психодіагностика пам'яті. Методи діагностики мислення та уяви. Сучасні підходи до діагностики мислення. Методи діагностики креативності.

ТЕМА № 5. «Тести інтелекту».

Тести та їх використання в психодіагностиці. Основні відмінності між тестом та психодіагностичною методикою. Історія розвитку тестології. Класифікація тестів. Інтелектуальні тести. Інтелект і його вимір. Коефіцієнт інтелекту. Шкали інтелектуального. Критика традиційної діагностики інтелекту. Тести креативності. Тести спеціальних здібностей. Тести досягнень. Тест Равена (прогресивні матриці). Інтелектуальний тест Айзенка. Тест Векслера. Тест Амтхауера. Короткий орієнтуючий тест Вандерліка.

ТЕМА № 6. Психодіагностика емоційної сфери та функціональних станів особистості.

Труднощі, що виникають при застосуванні самозвіту при діагностиці емоційної сфери. Можливість використання проєктивних методів для діагностики емоційної сфери. Використання спостереження для діагностики емоційних станів людини. Вегетативні та інші фізіологічні реакції при емоціях. Поняття емоційного психічного напруження та його відмінність від операційно психічного напруження. Зовнішні прояви напруженості. Процедура дослідження емоційної стійкості. «Торонтська алекситимічна шкала». Теоретичні основи, процедура проведення, обробка та інтерпретація методики «Емоційна спрямованість особистості» (Додонов). Діагностика реактивної та особистісної тривожності за допомогою «Методики діагностики самооцінки рівня тривоги» (Спілберг - Ханін). «Вимірювання рівня тривожності» (Тейлор). «САН» (самопочуття, активність, настрій). Діагностика «Емоційного інтелекту» за Холлом. Методики, що діагностують емпатію.

ТЕМА № 7. «Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери».

Загальна характеристика прямих методів діагностики мотиваційної сфери людини (опитувальники). Місце проєктивних методів у психодіагностиці мотиваційної сфери особистості. «Діагностика мотиваційної структури особистості» (Мільман). Методика «Тест гумористичних фраз». «Опитувальник термінальних цінностей». Методика «Орієнтаційна анкета» (Смекало-Кучера). Методика «Задоволення основних життєвих потреб за А. Маслоу». Методики діагностики мотивації афіліації. Методики діагностики мотивації досягнення.

ТЕМА № 8. «Типологічні особистісні тести».

Проблема соціальної бажаності, стратегії самопрезентації та суб'єктивна значущість параметрів самовідношення та їх вплив на діагностику самосвідомості.

Діагностика рис особистості: номотетичний і ідеографічний підходи. Теорія особистості як основа психодіагностики: агностична бехевіористська концепція особистості, дуалістична концепція особистості, ендогенетична

концепція особистості, діяльнісна концепція особистості. Концепція діагностування особистості: операційний підхід, концепція ізольованих властивостей, структурний підхід, концепція взаємозв'язку особистості і середовища. Особистісні тести: їх класифікація. Особистісні опитувальники, їх класифікація. Основні проблеми використання особистісних опитувальників. Ситуативні тести.

Патохарактерологічний діагностичний опитувальник О. Лічко. Психодіагностика рівня домагань «Моторна проба Шварцландера», «Рівень зазіхань» (Хоппе). «I-E» – шкала Роттера. «Рівень суб'єктивного контролю» (Бажин, Еткінд), «Локус контролю» (Ксенофонтова). Тест «Сенсожиттєві орієнтири» (Леонтьєв).

ММРІ, СМДО (системний метод дослідження особистості). Структура й основні цілі тестів, техніка їх проведення й інтерпретації отриманих даних. Структура й основні цілі тесту, техніка його проведення й інтерпретації отриманих даних. «Багатофакторної особистісної методики» (Кеттелл).

ТЕМА № 9. «Діагностика міжособистісних відносин та комунікативної компетентності».

Методика діагностики показчиків та форм агресії (Басса – Даркі). Теоретичні основи, процедура проведення, обробка та інтерпретація. «Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності» (В.В. Бойко). Методика «Рука». Використання методики Лірі для діагностики міжособистісних відносин. Діагностика «Комунікативних та організаторських здібностей». «Діагностика комунікативного контролю» М. Шнайдера. «Діагностика комунікативної соціальної компетентності».

Семестр 6

ТЕМА № 10. «Теоретично-методологічні основи проєктивних технік».

Історія становлення проєктивної психодіагностики. Поняття проєктивного методу. Класифікація проєктивних методик. Поняття проєкції. Особливості стимульного матеріалу у проєктивній діагностиці. Холістична психологія, психоаналіз, гештальтпсихологія, “Новій погляд”, вітчизняні психологи про теоретично-методологічні основи проєктивних технік. Сучасні тенденції у застосуванні проєктивних технік.

ТЕМА № 11. «Експресивні проєктивні методики».

Історія застосування експресивних проєктивних методів у психодіагностиці. Особливості використання малюнкових тестів для діагностики особистісних рис. Переваги та недоліки малюнкових тестів. Інтерпретування особливостей ліній. Використання кольору у проєктивному малюванні. Призначення експресивних проєктивних методик. особливості застосування, переваги та недоліки малюнкових тестів. “Малюнок людини”. “Малюнок сім’ї”, “Кінетичний малюнок сім’ї”. “Тварина, що не існує”. Проведення та інтерпретація отриманих результатів. Малюнковий тест “Дім. Дерево. Людина».

ТЕМА № 12. «Інтерпретаційні проєктивні методики».

Історія використання інтерпретаційних проєктивних методик у

психодіагностиці. Загальна характеристика найвідоміших інтерпретаційних проєктивних тестів. Переваги та недоліки інтерпретаційних проєктивних тестів. Можливості використання інтерпретаційних проєктивних тестів для вирішення різних завдань. ТАТ (тематичної апперцепції тест), РАТ (рисунковий апперцептивний тест). Сфери застосування. Процедура проведення, обробка та інтерпретація отриманих результатів. Мотиваційний тест Хекхаузена. Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.

ТЕМА № 13. «Конститутивні проєктивні методики».

Основні положення тесту Г. Роршаха. Проведення обстеження за методикою «Плями Г. Роршаха». Шифрування відповідей отриманих під час проведення методики. Симптоматичне значення показників тесту Г. Роршаха. Тлумачення плям Г. Роршаха здоровими людьми.

ТЕМА № 14. «Адитивні (доповнення) проєктивні техніки».

Методика «Завершення речення» (Сакса) та її використання для визначення системи відношень обстеженого до родини, до осіб свого та протилежного полу, відношення до страху, провини, минулого, майбутнього, відношення с друзями, батьками тощо. Дослідження різних сторін пізнавальної мотивації, мотивації досягнення та комунікативної мотивації за допомогою «Методика мотиваційної індукції»Ньютена.Фрустраційний тест С. Розенцвейга. Призначення, теоретичні основи, процедура проведення, обробка та інтерпретація. Визначення індексу адаптивності.

ТЕМА № 15. «Імпресивні проєктивні техніки».

Восьмиколірний тест Люшера та його модифікація. Призначення, проведення, інтерпретування колірних переваг. Використання переваги кольорів для діагностики відношення – Колірний тест відношення. Метод портретних виборів Сонді. Призначення, процедура проведення, обробка та інтерпретація.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 5							
Тема № 1 Предмет та історія психодіагностики	6	4				2	Екзамен
Тема № 2 Психометрія. Вимір психічних явищ	6	4				2	
Тема № 3 Спостереження, анкета та процес опитування як методи психологічного дослідження та їх використання у психодіагностиці	8			2		6	
Тема № 4 Психодіагностика пізнавальної сфери	8			4		4	
Тема № 5 Тести інтелекту	18	4		6		8	
Тема № 6 Психодіагностика емоційної сфери та функціональних станів особистості	8			4		4	
Тема № 7 Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери	8			4		4	
Тема № 8 Типологічні особистісні тести	12	2		4		6	
Тема № 9 Діагностика міжособистісних відносин та комунікативної компетентності	6			2		4	
Всього за семестр № 5	80	14		26		40	
Семестр № 6							
Тема № 10 Теоретично-методологічні основи проєктивних технік	8	4				4	
Тема № 11 Експресивні проєктивні	20	4		8		8	

<i>методики</i>							Екзамен
Тема № 12 <i>Інтерпретаційні проєктивні методики</i>	18	2		8		8	
Тема № 13 <i>Конститутивні проєктивні методики</i>	14	2		6		6	
Тема № 14 <i>Адитивні (доповнення) проєктивні техніки</i>	14	2		6		6	
Тема № 15 <i>Імпресивні проєктивні техніки</i>	16	2		6		8	
Всього за семестр № 6	100	16		34		50	
Всього:	180	30		60		90	

4.1.4. Завдання на самостійну роботу з навчальної дисципліни.

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1 Предмет та історія психодіагностики		
<p>1. Сфери використання психодіагностичного інструментарію</p> <p>2. Експериментальна психологія як джерело становлення психодіагностики.</p> <p>3. Диференційна психологія як джерело становлення психодіагностики.</p> <p>4. Прикладна психологи як джерело становлення психодіагностики.</p> <p>5. Тестологія як джерело становлення психодіагностики.</p> <p>Психодіагностичні завдання діяльності практичного психолога.</p> <p>1.Основні вимоги до роботи психодіагноста і до користувачів психодіагностичних методик.</p> <p>2.Професійно-етичні аспекти психодіагностики.</p> <p>3.Основний зміст психодіагностичного процесу та його відмінність від психологічного дослідження.</p> <p>4.Основні етапи психодіагностичного процесу.</p> <p>5.Психологічний діагноз.</p> <p>6.Типи психологічного діагнозу.</p> <p>7.Основні причини суб'єктивних та об'єктивних діагностичних помилок.</p> <p>8.Індивідуальні якості людини як предмет діагностування.</p> <p>9.Основні параметри психічних якостей, що вимірюються у психодіагностиці.</p>		3, 11, 12 (основна), 2, 7, 9 (додаткова)
Тема № 2 Психометрія. Вимір психічних явищ		

	<p>1. Проблема вибору адекватної міри виміру психічної властивості.</p> <p>2. Основні міри і шкала (одиниці виміру), використовувані в психодіагностиці: номінальна шкала, рангова шкала, пропорційна шкала, шкала інтервалів.</p> <p>3. Принципи розробки та застосування психодіагностичних методів та тестів: визначення об'єкта виміру, визначення методу виміру, аналіз методу (стандартизація умов експерименту - проведення експерименту, аналіз даних, синтез даних, інтерпретація даних), визначення критеріїв якості методу, складання і стандартизація шкал.</p> <p>4. Критерії якості методу: об'єктивність методу, валідність методу (конструктна, критеріальна, прогностична), надійність, критерій доцільності, користі.</p>	3, 7, 11, 12 (основна), 7 (додаткова)
	Тема № 3 Спостереження, анкета та процес опитування як методи психологічного дослідження та їх використання у психодіагностиці.	
	<p>1. Вимоги до організації і проведення спостереження.</p> <p>2. Одиниці та патерни спостереження.</p> <p>3. Шкали оцінок, що використовуються у схемах спостереження.</p> <p>4. Схеми спостереження, фіксація даних спостереження.</p> <p>5. Схеми спостереження за групою.</p> <p>6. Особливості експертних оцінок, як модифікації спостереження.</p> <p>7. Метод узагальнення незалежних характеристик К.К.Платонова.</p> <p>8. Модифікація методу узагальнення незалежних характеристик.</p> <p>9. Експертні оцінки у психодіагностиці.</p> <p>10. Сфери застосування експертних оцінок.</p> <p>Провести спостереження за однією з методик</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Карта дезадаптації молодого співробітника», - «Карта спостереження за претендентом на керівну посаду». <p>Користуючись конспектом лекцій та літературою підготуйте відповіді на питання:</p> <p>1. Види анкет.</p> <p>2. Вимоги до підготовки і проведення анкетування.</p> <p>3. Види питань, використовуваних в анкетах: закриті, відкриті, напівзакриті.</p> <p>4. Ступінь «сугестивності» питань, що використовуються у анкетах.</p> <p>5. Обрання об'єкту та предмету для складання опитувальника. Визначення основних блоків, що розкривають предмет опитувальника.</p> <p>6. Формулювання питань до кожного блоку.</p> <p>7. Правила складання питальника.</p> <p>8. Складання опитувальника.</p> <p>9. Складання інструкції.</p> <p>10. Складання демографічної довідки.</p>	1, 3, 5, 8, 10 – 12 (основна), 7 (додаткова)

	<p>11. Правила оформлення опитувальника.</p> <p>12. Складання ключем опитувальника. Формування вмінь розробки діагностичного опитувальника.</p> <p>13. Перевірка здібності кожного питання до диференціації відповідей.</p> <p>14. Перевірка зрозумілості кожного питання опитувальника та інструкції до нього.</p> <p>15. Перевірка впливів послідовності питань у опитувальнику.</p> <p>16. Нормування шкал опитувальника.</p> <p>17. Перевірка валідності опитувальника шляхом порівняння його результатів з результатами стандартизованих методик.</p> <p>18. Перевірка валідності опитувальника шляхом порівняння результатів з груповими оцінками особистості.</p> <p>19. Перевірка об'єктивності методики.</p> <p>20. Знайомство з шляхами встановлення надійності опитувальника.</p> <p>21. Скласти анкету</p>	
	Тема № 4 Психодіагностика пізнавальної сфери	
	<p>Провести у випробуваного за самостійно обраною методикою психодіагностику:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відчуттів і сприйняття; - уваги; - пам'яті; - мислення; - уяви; - креативності. 	<p>1, 3, 4, 6, 11, 12 (основна), 1, 6, 7 (додаткова)</p>
	Тема № 5 Тести інтелекту	
	<p>Провести у випробуваного психодіагностичну методику та скласти висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тест спеціальних здібностей; - тест Равена (прогресивні матриці); - інтелектуальний тест Айзенка, - тест Векслера; - тест Амтхауера; - короткий орієнтуючий тест Вандерліка. 	<p>1, 3, 10 – 12 (основна), 1, 7 (додаткова)</p>
	Тема № 6 Психодіагностика емоційної сфери та функціональних станів особистості	
	<p>Провести у випробуваного психодіагностичну методику та скласти висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методику “Торонтська алекситимічна шкала”; - методику “Диференційовані шкали емоцій” (Ізард); - методику “Емоційна спрямованість особистості” (Додонов); - методику діагностика реактивної та особистісної тривожності за допомогою “Методики діагностики самооцінки рівня тривоги” (Спілберг - Ханін); - методику “Вимірювання рівня тривожності” (Тейлор); - методику “САН” (самопочуття, активність, настрій); - методику діагностики «Емоційного інтелекту» за Холлом; 	<p>3, 8, 10 – 12 (основна), 6, 7 (додаткова)</p>

	- методику, що діагностує емпатію.	
	Тема № 7 Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери	
	<p>Провести у випробуваного:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методику “діагностика мотиваційної структури особистості” (Мільман); - методику “Тест гумористичних фраз”; - методику “Опитувальник термінальних цінностей”; - методику “Дослідження інструментальних та термінальних цінностей” (Рокіч); - методику “Орієнтаційна анкета” (Смекало-Кучера); - методику «Задоволення основних життєвих потреб за А. Маслоу»; - методику діагностики мотивації афіліації; - методику діагностики мотивації досягнення; - тест “Сенсожиттєві орієнтири” (Леонтьєв). 	1, 3, 4, 9, 12 (основна), 2, 7 (додаткова)
	Тема № 8 Типологічні особистісні тести	
	<p>Користуючись конспектом лекцій та літературою підготуйте відповіді на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Номотетичний і ідеографічний підходи. 2. Теорія особистості як основа психодіагностики: агностична бехевіористська концепція особистості, дуалістична концепція особистості, ендегенетична концепція особистості, діяльнісна концепція особистості. 3. Концепція діагностування особистості: операційний підхід, концепція ізольованих властивостей, структурний підхід, концепція взаємозв’язку особистості і середовища. 4. Особистісні тести: їх класифікація. 5. Особистісні опитувальники, їх класифікація. 6. Основні проблеми використання особистісних опитувальників. 7. Ситуативні тести. <p>Провести у випробуваного методику:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методику дослідження самооцінка; - методику дослідження рівня домагань “Моторна проба Шварцландера”; - методику дослідження рівень суб’єктивного контролю” (Бажин, Еткінд) - методику дослідження “Локус контролю” (Ксенофонтowa); - опитувальник РХТ (риса характеру, темпераменту); - “Методику визначення акцентуацій характеру” (Шмішек); - «Самооцінка структури темпераменту» за Б.Н. Смирновим; - опитувальник «Якостей темпераменту» В.М. Русалова; - «Визначення якостей темпераменту за мовленевою поведінкою» (В.М. Русалов) - ММРІ, - “Багатофакторної особистісної методики” (Кеттелл). 	9, 10 (основна), 2, 7 (додаткова)
	Тема № 9 Діагностика міжособистісних відносин та комунікативної компетентності.	
	Провести у випробуваного методику:	3, 10 (основна),

	<ul style="list-style-type: none"> - діагностики показників та форм агресії” (Басса – Даркі); - «визначення інтегральних форм комунікативної агресивності» (В.В. Бойко); - методику Лірі; - «Комунікативних та організаторських здібностей»; - «Діагностика комунікативного контролю» М. Шнайдера. - «Діагностика комунікативної соціальної компетентності». 	7 (додаткова)
	Тема № 10 Теоретично-методологічні основи проєктивних технік	
	<p>Користуючись конспектом лекцій та літературою підготуйте відповіді на питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія становлення проєктивної психодіагностики. 2. Поняття проєктивного методу. 3. Класифікація проєктивних методик. 4. Поняття проєкції. 5. Особливості стимульного матеріалу у проєктивній діагностиці. 6. Холістична психологія, психоаналіз, гештальтпсихологія, вітчизняні психологи про теоретично-методологічні основи проєктивних технік. 7. Сучасні тенденції у застосуванні проєктивних технік. 	2, 3, 6 (основна), 7, 10 (додаткова)
	Тема № 11 Експресивні проєктивні методики	
	<p>Провести у випробуваного методику, проінтерпретувати та написати висновок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Малюнок людини”; - “Малюнок сім’ї”; - “Кінетичний малюнок сім’ї”; - “Тварина, що не існує”; - “Дім. Дерево. Людина». 	2, 3, 6 (основна), 5, 7, 8, 10 (додаткова)
	Тема № 12 Інтерпретаційні проєктивні методики	
	<p>Провести у випробуваного методику ТАТ, проінтерпретувати та написати висновок.</p> <p>Провести у випробуваного методику мотиваційний тест Хекхаузена, проінтерпретувати та написати висновок</p>	2, 3, 6 (основна), 7, 10 (додаткова)
	Тема № 13 Конститутивні проєктивні методики	
	Провести у випробуваного методику тест Роршаха, проінтерпретувати та написати висновок	2, 3, 6 (основна), 4, 7, 10 (додаткова)
	Тема № 14 Адитивні (доповнення) проєктивні техніки	
	<p>Провести у випробуваного методику:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Методика мотиваційної індукції” Ньютена; - “Завершення речення” (Сакса) <p>проінтерпретувати та написати висновок</p>	2, 3, 6 (основна), 7 (додаткова)
	Тема № 15 Імпресивні проєктивні техніки	
	Провести у випробуваного методику тест Люшера, колірний тест відношення, метод портретних виборів Сонді проінтерпретувати та написати висновок	2, 3, 6 (основна), 7, 10 (додаткова)

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Сфери використання психодіагностичного інструментарію.
2. Експериментальна психологія як джерело становлення психодіагностики.
3. Диференційна психологія як джерело становлення психодіагностики.
4. Прикладна психологія як джерело становлення психодіагностики.
5. Тестологія як джерело становлення психодіагностики.
6. Психологічний діагноз.
7. Типи психологічних діагнозів.
8. Основні причини суб'єктивних діагностичних помилок.
9. Основні причини об'єктивних діагностичних помилок.
10. Психометрія як розділ психодіагностики.
11. Проблема вибору адекватної міри виміру психічної властивості.
22. Основні міри, що використовуються в психодіагностиці психічних явищ.
23. Шкали, використовуються в психодіагностиці.
24. Об'єктивність методу.
25. Валідність методу.
26. Надійність методу.
27. Критерій доцільності (користі) методу.
28. Основні сфери діяльності психодіагноста.
29. Типи діагностичних завдань.
30. Типи діагностичних ситуацій.
31. Основні вимоги до роботи психодіагноста.
32. Основні вимоги до роботи користувачів психодіагностичних методик.
33. Професійно-етичні аспекти психодіагностики.
34. Етичний кодекс практичного психолога.
35. Спостереження як метод психологічного дослідження і психологічного обстеження.
36. Вимоги до організації та проведення спостереження.
37. Види спостереження.
38. Схема спостереження за типом темпераменту.
39. Переваги та недоліки методу спостереження.
40. Тести й їх використання в психодіагностиці.
41. Історія розвитку тестології.
42. Класифікація тестів.
43. Інтелект і його вимір. Коефіцієнт інтелекту.
44. Критика традиційної діагностики інтелекту.
45. Тести спеціальних можливостей.

5.1.2. Теми курсових робіт

(не передбачено)

5.1.3. Теми наукових робіт (не передбачено)

6. Методи навчання

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- підготовка до семінарських занять та робота протягом семінарів;
- підготовка тематичних повідомлень;
- участь у групових дискусіях;
- вирішення творчих практичних завдань.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення:

- наукової літератури за темою;
- розробка психодіагностичного опитувальника;
- проведення психодіагностичного обстеження особи та підготовка психологічного діагнозу за отриманими результатами.

Індивідуальна робота передбачає підготовку доповідей, виконання наукових робіт у вигляді рефератів,

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Психодіагностика як наукова дисципліна. Джерела становлення психодіагностики. Предмет психодіагностики.
2. Основні сфери діяльності психодіагноста. Типи діагностичних ситуацій.
3. Психологічний діагноз. Типи психологічних діагнозів.
4. Основні психодіагностичні підходи («об'єктивний», «суб'єктивний», «проективний»).
5. Основні джерела даних про особистість. L-, Q-, T – дані про особистість.
6. Особливості психодіагностичних методик. Об'єктивність, валідність, та надійність діагностичного методу. Критерії доцільності та користі методу.
7. Вимоги до організації та проведення спостереження. Види спостереження. Вимоги до створення схеми спостереження.
8. Інтелект і його вимірювання. Коефіцієнт інтелекту. Інтелектуальні тести.
9. Тест Равена (прогресивні матриці).
10. Тест Векслера.
11. Тести креативності.
12. Методи діагностики уваги.
13. Методи діагностики пам'яті.
14. Методи діагностики мислення.

15. Опитувальники рис та особистісні типологічні опитувальники. Приклади методик, загальна їх характеристика та сфера застосування.
16. Процедура проведення, обробка та інтерпретація “Багатофакторної особистісної методики” (Кеттелла).
17. Психологічна діагностика рис темпераменту та характеру.
18. Опитувальники потреб, мотивів, інтересів, цінностей, настанов. Приклади методик, загальна їх характеристика, призначення.
19. Психодіагностика мотивації. Приклади, загальна характеристика та сфера застосування проєктивних методик та опитувальників.
20. Психодіагностика емоційної сфери. Проблеми, що виникають при діагностиці цієї сфери. Приклади методик, загальна їх характеристика.
21. Методи діагностики міжособистісних відносин та комунікативної компетентності.
22. Психодіагностика самосвідомості та самовідношення.
23. Малюнкові тести: “Малюнок людини”. “Малюнок сім’ї”, “Кінетичний малюнок сім’ї”. “Тварина, якої не існує”. Малюнковий тест “Дім. Дерево. Людина”
24. ТАТ (тематичної апперцепції тест). Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.
25. “Тест руки”. Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.
26. Тест Роршаха. Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.
27. Восьмиколірний тест Люшеру. Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.
28. Метод портретних виборів Сонді. Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.
29. Виявлення стильових характеристик індивідуальності людини на основі аналізу стратегій переваг основних геометричних форм (Тігр). Характеристика стимульного матеріалу, процедура проведення, обробки та інтерпретації отриманих результатів.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени; тести; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські; самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, підготовка рефератів, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності

відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переведення результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 3 позитивних оцінок	Підготувати реферат та програму профілактики девіантної поведінки підлітків.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком ,

80 – 84	(«зараховано»)		необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65 – 69			„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
60 – 64		E	
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 – 40			
1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011.
2. Корольчук М., Осьодло В. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, 2010.
3. Кушнір Ю.В. Психодіагностика : Навчальний посібник для студентів соціологів. Донецьк : КиЦ, 2012.
4. Мельничук О.Б. Психологічна діагностика. Навч. посібник. Каравела, 2019.
5. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики :

навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / Київ : Слово, 2012.

6. Прикладна психологія: навчальний посібник / В.М. Павленко, І.В. Кряж, О.Л. Луценко та ін. ; за ред.. В.М. Павленко. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015.

7. Психодіагностика. Психологічний практикум : навч. посіб. / Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Львів : Сполом, 2015.

8. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчук. К. : Ельга : Ніка-Центр, 2015.

9. Самошкіна Л.М., Лазаренко В.І. Психодіагностика. Навч. посіб. Д. : РВВ ДНУ, 2011.

10. Семиченко В.А. Психологія особистості. К. : Видавець Ешко О.М., 2011.

11. Скребець В. О. Основи психодіагностики: навчальний посібник для вузів. Київ : Слово, 2013.

12. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018.

Додаткова:

1. Гріньова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015.

2. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: Навчально-методичний посібник / А.Б. Неурова, О.С. Капінус, Т.Л. Грицевич. Львів: НАСВ, 2016.

3. Васильченко О.М. Діагностика та корекція репродуктивної поведінки особистості: навчально- методичне видання. Київ : 2012.

4. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В.Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018.

5. Зелінська Т. М. Амбівалентність особистості: Теорія, діагностика і психокорекція: Навч. посібн. Київ: Каравела, 2010.

6. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016.

7. Основи психодіагностики в соціальній сфері та клінічній практиці : навчальний посібник / О. Любчук, Ю. Горбанюк, В. Луньов, Т. Мельничук, Ю. Удовенко / Заг. ред. О. Любчук. Київ : Інтерсервіс, 2017.

8. Помиткін Е.О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості : посібник. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013.

9. Психодіагностика особистості підлітка: Навчальний посібник із психологічної практики для студентів педагогічних і психологічних спеціальностей / За ред. О.Д. Кравченко, В.Ф. Моргуна – Полтава, 2018.

10. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього

дошкільного віку : Навч.-метод. посіб. / За наук. ред. Л. О. Федорович ;
Укладачі : О. В. Гнітій, І. В. Макаренко, Л. О. Федорович Кременчук :
Християнська Зоря, 2018.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Діагностика психічного розвитку дітей дошкільного віку :
Методичний посібник. Укладач: Яценко Т.В. URL :
<https://vseosvita.ua/library/diagnostika-psihicnogo-rozvitku-ditej-doskilnogo-viku-metodicnij-posibnik-190372.html>

2. Психологіс. Енциклопедія практичної психології URL :
<http://psychologis.com.ua/psihodiagnostika.htm>